

MPHATO
1TLHAHLA-
MORUTIŠI

Platinum

Dikhoutu le Diroboto

Maskew Miller Learning
10 Freedom Way, Milnerton, Cape Town, 7441

© Maskew Miller Learning (Pty) Ltd 2022

Ditokelo tšohle di šireleditšwe. Ga go karolo ya phatlalatšo ye, yeo e kago tšweletšwa, go bolokwa ka mokgwa wa go ntšha, goba go fetošwa ka mokgwa goba sebopego sefe goba sefe (elektroniki, semotšhene, go fotokopa, go gatišwa goba ka mokgwa wo mongwe) ntle le tumelelo ya go ngwalwa pele ya mong wa tokelo ya ngwalollo.

Go kgopela tumelelo ya go tšweletša lefsa goba go fetola karolo ye nngwe ya phatlalatšo ye, o kgopelwa gore o ikopanye le ba lefapha la Ditokelo le Ditumelelo mo go 021 532 6000 goba romela e-meile go rightsgranting@mml.co.za. Go bega tshelo ya molao wa tokelo ya ngwalollo, re kgopela o romele imeile go copyright@mml.co.za
E gatišitšwe la 1 ka 2025

ISBN 978-1-779-83177-4
ePDF ISBN 978-1-834-99058-3

Mophatlalatši: Whitley Makhari
Morulaganyimogolo: Georgia Mehl
Tlhamo ya khabara ka MML Visual Design
Peakanyo ya puku ka MML Visual Design
Diswantšho ka AJ Erasmus, Angela Bowring, Illana Dillon, Bev Victor, Ken Etberg, Tabitha Pickett, T Design Worx, James Whitelaw, MML Visual Design
Tšweletšo ka GAVANEO PTY LTD2 TG, Straive, MML Visual Design
E gatišitšwe ke

Ditebogo

Bangwadi le mophatlalatši ba leboga tšhomišo ya diswantšho go tšwa go:

Shutterstock

I.8a, Phonlamai Photo; I.8b,I.108c, I.139c, OATZ To Go FACTORY; I.8c, Jensen8d, kelvn; I.10a, DeawSSv; I.12a, Richard Galapate; I.12b, small blackcat; I.12d, KOTOIMAGES; I.13a,b,I.18a,I.110e, SeventyFour; I.13c,d, Tatiana Buzmakova; I.18b, billy-khambule; I.18c,I.63f,I.71a, Prostock-studio; L.18d,I.71b,I.105c,I.12c, PeopleImages.com-Yuri A; I.20a, MaraZe; I.20b, Big Tuna Online; I.20c,Tyra Yusri; I.20d,I.147d, Serhiy Stakhnyk; I.20e,I.110a,I.55a,I.147c, Kaspars Grinvalds; I.20f,I.119c, AlexLMX; I.20g,I.30a,b,I.31a,c,I.110b,d,e, grey_and; I.21b,I.50b,I.119b, jifong; I.21c, AlexeySun, Alexeysun; I.29b, anusorn2005; I.31b,I.110c, Denis180787; I.31e, nazarovsergey; I.31f, nevodka; I.31d, I.119g, Valentyr Volkov; I.39a, MMCez; I.39b, andriy_vyshnivetskiy; I.39c, Bryan_Tunche; I.40a,c, RiccardoMayer; I.40b,i_am_zer; I.41a, Masha Nethu; I.45a, RuthBlack; I.45b, Microstock Studio; I.45c, Olga_Rusinova; I.45d, Viktor1; I.45e, M.UnalOzmen; I.46a,I.63a, Andrey_Popov; I.48b, Ljupco Smokovski; I.44a,I.77a,I.95b,I.121a,I.153f, officeku; I.44b,I.77b,I.95a, I.131b, I.132b, kinwunz; I.52a,I.53i, SOMMAL; I.52b,I.53e, Evgenia Tuzinska; I.52c,I.53b, Nitri; I.53a, Anton Starikov; I.53c,I.83a,b,I.84e,f, Nevodka; I.53d, schankz; I.53f, Joanna Tkaczuk; I.53g, Sarah Marchant; I.53h,I.54a,I.63c,I.63i,I.83g,I.84c, Pixel-Shot; I.54b,I.108a,I.110b,I.71c, Win66; I.54c,I.99b,I.127c, Renisons; I.55b,Chay_Tee; I.55c,I.99g, ashar-kyu; I.59a,I.60e,I.61a,I.67d,I.109d,e,f, YellowCat; I.60b,I.60d, I.61b, David Peperkamp; I.59c,I.60c, I.61c, Dimedrol68; I.59d, I.60a, I.61d, Rozhnovskaya Tanya; I.59e,I.60c,I.61a, gogoso; I.62, Jasen Wright; I.63a,I.99d,I.108b, PandPStudio; I.63b, La Famiglia; I.63e, Andy Dean Photography; I.63g, I.110c, I.63j, UlfsFotoart; I.65b, Tanveer Anjum Towsif; I.66a, oksana2010; I.66c, chris-brignell; I.67b,I.105f, kringkrait; I.67c, I.69a, HurstPhoto; I.69b, Prasong Takham; I.69c, Melica; I.69d,I.99h, Africa Studio; I.71c, sirtravelalot; I.71d, WBR; I.71e, iStockphoto; I.71f, Fabrika Simf; I.74a,I.75a, Refox Photos; I.74b,I.75b, Terrace Studio; I.74c,I.75c, The Far Away Kingdom; I.74d, Joaquin Corbalan P; I.74e, Shamils; I.74f, Nik Merkulov; I.78,I.131a, I.132a, Printdesign 123; I.83c,I.84b, Avocado studio; I.84a, Dzha33; I.83e,I.84d, conzorb; I.83h,I.84c, I.139d,Melnikov Dmitriy; I.87a,Yauheni Meshcharakou; I.87b, Bili333; I.93a, Wut_Moppie; I.93b, Trixy Gatto; I.93c, Eric Isselee; I.93d, Nancy Pauwels; I.99a, goir; I.99c, Mykhailo Baidala; I.99d, I.99f, Javier Crespo; I.100a,I.139a, Gorodenkoff; I.100b, KlingSup; I.100c, Kinwunz; I.100d, Fineart1; I.102, mikuis; I.105a, Obak; I.105b,I.112a, gresei; I.105d, ViccoDW; I.105e, PATARA; I.105g, LebedkolInna; I.105h, Jurga Jot; I.109a, Vinkur; I.109b, Alexandr; I.109a, Meong Stock Gallery; I.109b, Erta; I.109c, doyanfoto; I.110a, Marco Food; I.110f, Svetlana Selezneva; I.112b, Mike Flippo; I.112d, Regreto; I.112f, Evgeny Dubinchuk; I.112g, Tukaram.Karve; I.119a,19 STUDIO; I.119d, Maxxi; I.121b, Gemenacom; I.130a, PST Vector; I.134a, koya979; I.139b, Ground Picture; I.147a, BlueTitan; I.147b, Capictures; I.148a,b,c, chaythawin; I.152a,b,c,I.153a,b,e, Masha Nethu; I.153c,d,StockBURIN;

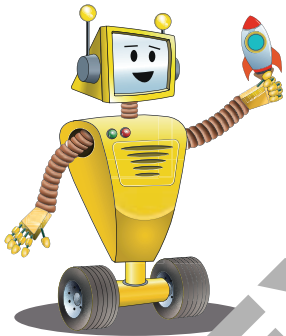
Matseno	
1. Bohlokwa bja thuto ya go khouta le ya diroboto	vii
2. Tša go Khouta le Tša Diroboto Legatong la Motheo la Thuto	vii
3. Tsela ya go šomiša tatelano ye ya dipuku	viii
4. Dikarolo tša Tlhahlamorutiši	xiii
5. Kakaretšo	xiii
6. Mabokgoni a a Rilego	xv
7. Go logaganya Tša go Khouta le Tša Diroboto Kgatong la Thuto ya Motheo	xvii
8. Nako yeo e filwego	xvii
9. Fapafapana, Tekatekano le go akarešwa	xviii
10. Go thama phapoši ya borutelo ya go tseratšago bohle le ye e fapanego	xx
11. Mokgwa wa thuto	xxii
12. Tsela ya go ruta Thuto ya go khouta le ya Diroboto	xxiii
13. Taolo ya dithuto tša go tseratšago gabotse	xxvi
14. Go laola dipapoši tša bana ba bantši	xxvi
15. Go Šomiša Boithaetšo bja go Diriša Boithamelole le Dikwi Nakong ya go Ithuta	xxvii
16. Kelo ye nngwe	xxviii
17. Go mekga mekgwa ya go fapafapana ya go ithuta	xxviii
18. Bophelo bjo bo botse bja morutiši	xxix
19. Kelo	xxx
20. Leswao la tekanyetšo	xxxii

Kotara ya 1

Ke kgona go dira dipaterone.....	1
Diroboto tša go fapafapana	6
Tšohle mabapi le nna	11
Go phela lefaseng la titšithale	17
Roboto ya ka.....	22
Maphelo a mabotse.....	26
Dipaterone tša ka.....	29
Sepela go fihlela o thula mollwane	32
Rarolla bothata	35
Mpeakanye.....	38

Kotara ya 2

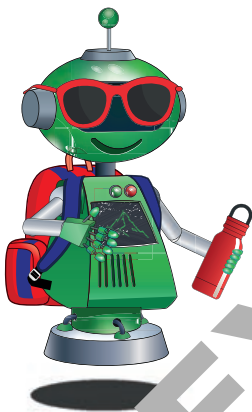
Go dira dipaterone.....	42
Go aga ntlo	46
Go bolokega ntho diteng	48
Setsenywetsi tšeneišo – dipoelo.....	51
Ditaelo tša batho.....	54
E hloka	57
Diroboto o thuša batho	62
Go dikwi tša gago.....	64
A go bolele	68
Go šireletša mmele wa ka.....	72

Kotara ya 3

Go thuša Zaza.....	76
Phaka	81
Diruiwaratwa	86
Motlolo wa seruiwaratwa sa ka	90
Go dula o bolokegile.....	94
Thuša Tumi go dira kgetho ya maleba	97
Go roba khoutu	101
A re thuše Kody.....	104
Dijo le mebala	107
Sebjalwa sa ka.....	111

Kotara ya 4

Legae la mogwera wa ka	114
Hwetša tsela ya go tloga gae.....	118
Naa molaetša o	122
Dikarolo sa	126
Hwetša	129
Tha Kody go hwetša phaka	133
.....	137
.....	141
.....	146
Dinaledi bošego	150

Thobela Moruiši

Ge o dutše o tsena ka phapošing ya gago ya borutelo letšatši le letšatši, ga o tsene lefelong leo le tletšego ka ditafola le dipuku tša go ithuta. O tsena lefelong leo bokamoso bo bopilwego le go belegwa dikgonagalo. O swere maatla a go makatša a go hlohleletša, go Moruiši le go godiša baetapele ba ka moso, bahlami ba dilo tše mpsha le batšweletši ba diphetogo. Ka go abelana le ba phišego ya gago, o dira se se fetago kudu o ruta; O bjala dipeu tša bo tšweletše, tlhomphelele le botho pelong e nngwe le e nngwe.

Re kwešiša gore ga se ka mehla go lego bonolo. Ditlhotlo tša go ruta kudu kudu mafelong ao a se nago Didirišwa tše di lekanego ka nna tše dingwe di ka ikwa e le tše kgolo kudu. Eupša ka tlhotlo e nngwe le nngwe yeo o lebeletšanego le yona, o dira phapano ya kgonthe. O tšha baithuti ba gago gore bokgoni bja bona ga bo na mellwane le gore ba tšhabele, ba tšeelwa godimo ebile ba kgona go fihlelela tše dibotse.

Ke ka fao Didirišwa tša rena tša go ruta di lego mo go thekga. E hlamilwe ka maikemišetšo a setatamente sa melawana ya Tekoio ya Lenaneothuto (CAPS) Ka kgopolong, Ba lebanya kgopolo go tšha bohle le go hlola tikologo ya go ithuta moo ngwana yo mongwe yo mongwe a ka iponagao a emetšwe. Dithuto tša dikanegelo tša diswa tšho tšha laetša go fapana ga seemo sa rena sa selegae go thuša moithuti yo mongwe yo mongwe go ikwa a na le maikutlo a go ba karolo ya gago ka phapošing ya gago.

Gomme ga se ra lebalalelweng. Bophelo bja gago bo bohlokwa go no swana le Katlego ya baithuti ba gago. Re akareditše didirišwa tša go itlhokomela go go boloka o hlohleletšwe ebile o phetše gabotse, phapoši ya gago ya borutelo e a atlega. Letšhaba la gago ga le tutuetše feela go ruta ga gago eupša gape le dikamano tše o tšha gago le baithuti ba gago, bao ba lebeletšego go wena bakeng sa ditafola le tlhohleletšo.

Ge Moriri Bojwa e tšwela pele ka molao wa diphelelo tša molao wa thuto wa motšha (BELA), wo o saennwego go ba molao ka 2024, Thomo ya go hlola tshepetšo ya thuto ye e lekalekanego kudu le ye e akaretšago bohle e gola ka maatla. Karolo ya gago thomong ye e bohlokwa gomme go kwešiša bobedi bja setatamente sa melawana ya Kelo ya Lenaneothuto (CAPS) le Diphelelo tša molao wa thuto wa motšha (BELA) go netefatša gore phapoši ya gago ya borutelo ke lefelo leo baithuti ba itokišeditšego gabotse ka Katlego.

O maatla a maatla a phetogo ye botse gomme khuetšo yeo o e dirago ka phapošing ya gago ya borutelo ke ye kgolo go feta ka fao o ka e lemogago. Ge o ruta o tseba gore ga o no hlaahla baithuti ba gago, o bopa bokamoso bja ditšhaba tša rena, naga ya rena le lefase.

Re leboga se sengwe le se sengwe seo o se dirago!

1. Bohlokwa bja thuto ya go khouta le ya diroboto:

Aowa hle! Re lebane le thuto ye mpsha—ya go kwagala e tšhoša ntle thatafa! Tša go khouta? Re no tlelwa ke seswantšho sa motho a kolobana ke pele ga sekirini sa khomphutha, a hlopha tshedimošo yeo e kago le vesiša ke ba malwa ba go ikgetha. Tša Diroboto? Seo se kwagala eke ke tingalobana ka gare ga filimi ya dinonwane tša saense! Naa re swanetše go leta mangwana ye masomehlano pele diroboto di ka dirišwa gohlegohle mo lefase? Na diroboto ga se dilo tša borasaense le baetasebakeng fela? Naa go rena se se swanetše go ba le mohola go rena bjalo ka barutiši?

Ditaba tše botse ke tše: tša dikhoutu go tšhabelelo ye šele bjalo ka ge go go bonala go le bjalo. Botsebotse, re ka diriša dikhoutu tšatši le lengwe le le lengwe, le gona re dikile re dira bjalo nako ye telele. Le ge re tla hloka go ithuta dilo tše mphša tše re tlogo di ruta bana ba rena ka lego, seo ke karolo ya tša go thabiša!

Re phela lefaseng fao tlabonngwe lebelo ya theknolotši e ka se ganetšwego. E dula e fetoga, gomme re swanetše go fetoga mmogo le yona. Go reng? Ka lebaka la gore re lokišetša baithuti ba rena bokamoso bjoo ba tlogo bjo lego ka diatleng tša bona.

Ka gare ga tatelano re, re tla go hlahla ka gare ga lefase leo le sa tsebjego la tša go khouta le tša diroboto ka go šomiša tsela ya go khouta ntle le tirišo ya didirišwa.

Barutiši ka se swaedi ba dikile ba itshepetše go letlapa, tšhoko, le dikarata tša tšhomošo ka phapošing. Eupša bjale ke nako ya go amogela diphetogo le go tlabela baithuti ka mabokgoni ao ba tlogo a hloka mehleng ye ya titšithale!

2. Tša go Khouta le Tša Diroboto Legatong la Motheo la Thuto

Re a go amogela go Tša go Khouta le Tša Diroboto tša Kreiti ya 1! Tatelano ye e ba le Puku ya Moithuti le Tihahlamorutši ya go hlohleletša go ithuta go gobotse gwa Tša go Khouta le Tša Diroboto ka go Kreiti ya 1. Tša go Khouta le Tša Diroboto tša

Kreiti ya 1 di ngwadilwe go sepelelana le dinyakwa tša Setatamente sa Pholisi ya Lenaneothuto le Kelo (CAPS). Ka fao, ge o šomiša tatelano ye, o ka ba le boitshepo bjo bo feletšego bja gore diteng tša lenaneothuto di akareditšwe ka botlalo.

Tatelano ya Tša go Khouta le Tša Diroboto e tšweleditšwe ka go ikgetha go sepelelana le CAPS bakeng sa Tša go Khouta le Tša Diroboto ka ditsela tše di latelago.

3. Tsela ya go šomiša tatelano ye ya dipukung

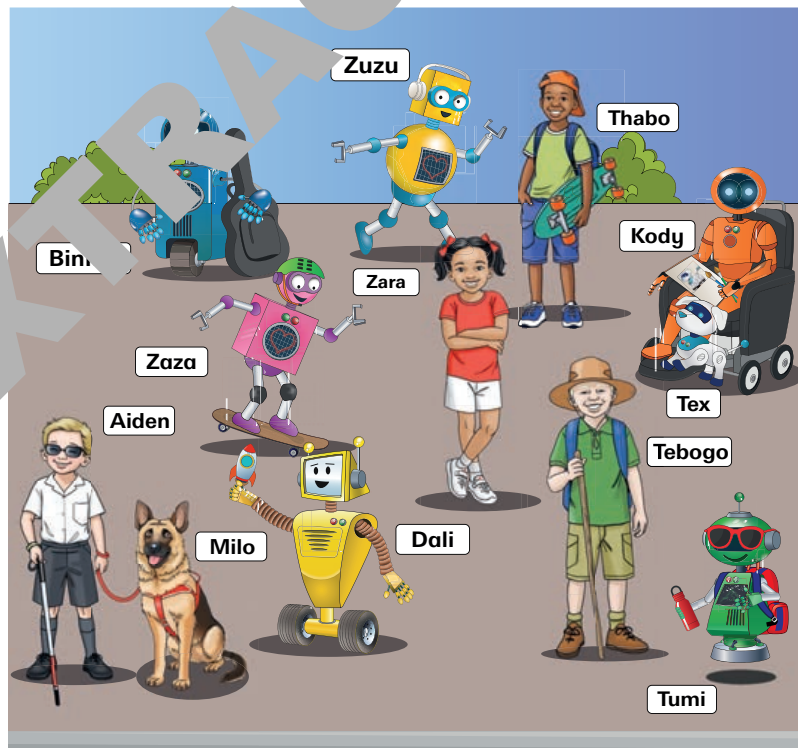
3.1 Dikarolo tša Puku ya Moithuti

- Puku ya Moithuti e na le dihlogotaba tša go bušetša mokofole mako tša go tšwelela mešomong ya beke ye nngwe le ye nngwe go tšaba kamano le go hlohleletša baithuti go šomiša maitemogelo a bona ka thuto.
- Beke ye nngwe le ye nngwe e fana ka ditiragano tša go hlotla baithuti go diriša tsebo ya bona gotša go diragatša.
- Karolo ya “A re thome” ke ntlha ya go thoma go tsekola tsebo ya pele ya baithuti le go kgokagana thwii le di tšwa tšeo ba di hlokago bakeng sa thuto.
- Mafelelong a beke ye nngwe le ye nngwe, karolo ya “Kelo ya go Dirwa ke Moithuti ka Noši” e fa baithuti tšaba sa go gadima go lebelela mošongwana wa morago, hlohleletša baithuti tšabe gore ba letetšwe go tseba eng morago ga thuto. Kgopela baithuti go tšala se sengwe sa difahlego tše nne ka dipukung tša bona go bona na wo mongwe wa menwana ye mene go ela maitapišo a bona mošong.
- Go tlaletšwa na le karolo ya “Lentšu le Leswa” yeo e beetšwego go hlaloša mantšuwana a tšebego ao a tšwelelago dithutong, go thuša baithuti go katološa tlotlontšu ya bona ka tsela ye bohlokwa.

	2 	3 	4
Ke a ikgantšha – ga se ka ineela	Ke a ikgantšha – Ke nepile go gongwe ka thušo yeo ke e hweditšego	Ke ikgantšha kudu – Ke nyakile fela thušo ye nyane	Ke na le bokgoni – Ke ikgantšha kudu!

Maswao: Ka pukung ka moka re akareditše maswao go laetša mehuta ya go ithuta le mešomo yeo e dirwago.

	Go porokerama ka bobedi: nako ya go šoma le mogwera
	Go ithuta ka tirišano: nako ya go šoma ka sehlopha
	Go diriša diatla/mmele: nako ya go šomiša diatla le bjalo bja!
	Thala: nako ya go thala le go ngwala
	Bolela: nako ya go bolela ka ga dilo
	Nagana: nako ya go šomiša mabjona a ka le go ithalela diswantšho ka monaganong
	Mosepelo wa mmele: nako ya go sepetša mmele wa ka

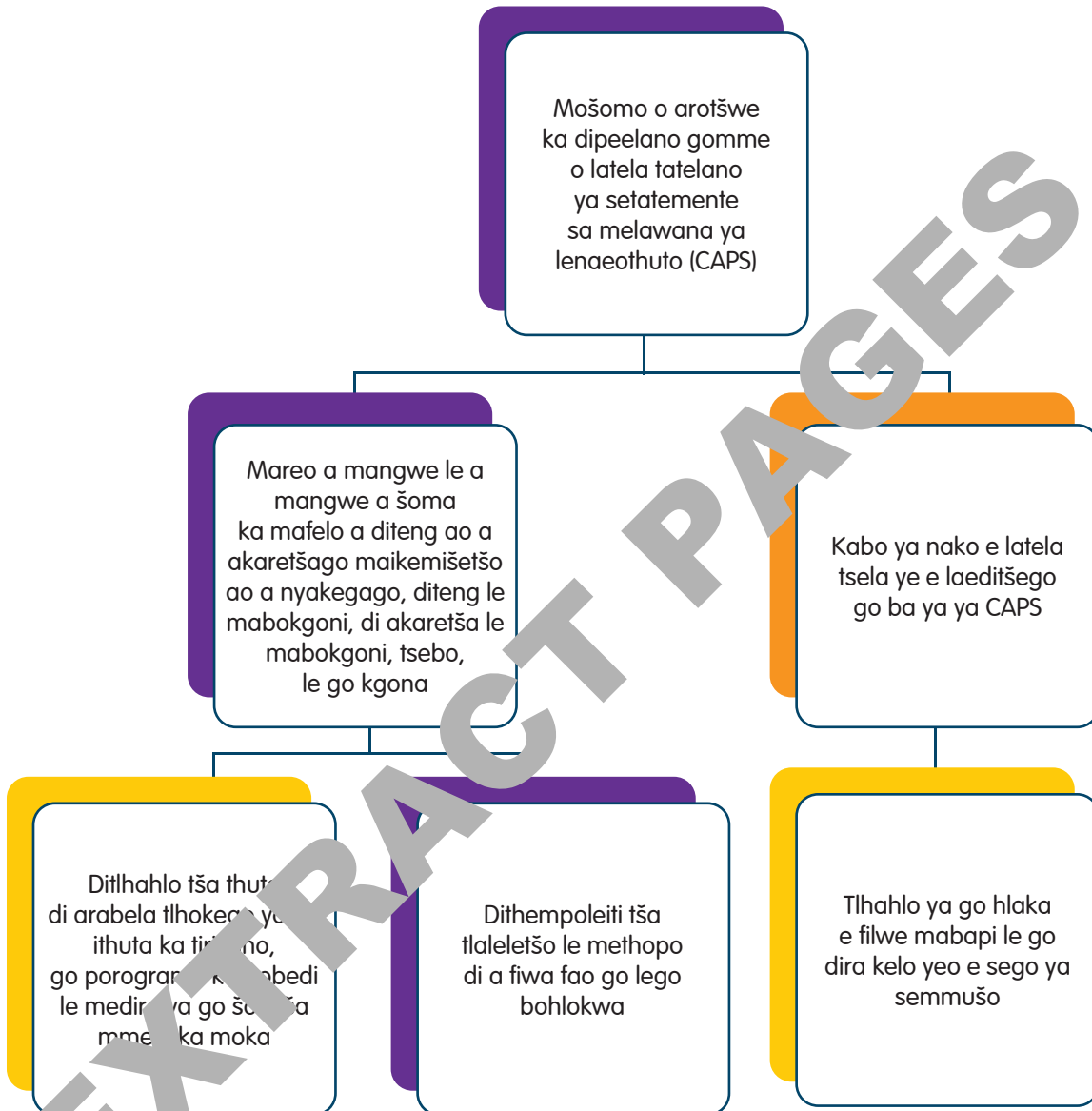
3.3. Dikarata tša go khouta

Karata ya go khouta	Tšhupo	Tihalošo (tiro)	Karata ya go khouta	Tšhupo	Tihalošo (tiro)
	Pele	Sepela kgato ye tee go ya pele.		Bušeletša gahlano	Bušeletša tiro makga a ntlwana.
	Godimo	Sepela kgato ye tee go ya godimo.			Bušeletša tiro makga a ntlwana.
	Tlase			Wakgokoro (S)	Seka sa segwele se go botša gore o bušeletše tatelano ya dikgato.
	La ngele	Sepela kgato ye tee go ya ka go la ngele.		Leta	Seka sa ema se go botša gore o ikhutše metsotswana ye mebedi.
	La magoja	Sepela kgato ye tee go ya go la magoja.		Modumo	Seka sa modumo se go botša gore o theeletše modumo.
	Retologela ka go la ngele	Retologela ka letsogong la ngele.		Bina	Seka sa bina se go botša gore o dire mosepelo wo tee wa go bina.
	Retologela ka go la magoja.	Retologela ka letsogong la magoja.		Bolela	Seka sa bolela se go botša gore o bolele lentšu.

	Ge/gona	(Setatamete) sa Ge, gona dira se (dira tiro).		Retologa	Seka sa retologa se go botša gore o retologe ga tee. (Dira moretologo wa go tlala).
	Sekamišietša ka go la pele	Sekamišietša mmele wa gago pele.		Thala	Seka sa thala se go botša gore o thale.
	Sekamišietša ka go la morago	Sekamišietša mmele wa gago morago.		Thala legoswi	Seka sa opa legoswi se go botša gore o ope legoswi ga tee.
	Sekamišietša ka go la ngele	Sekamišietša mmele wa gago ka letsogong la ngele.		Seatla moyeng	Seka sa seatla moyeng se go botša gore o fe motho seatla moyeng.
	Sekamišietša ka go la magoja	Sekamišietša mmele wa gago ka letsogong la magoja.		Latela	Seka seo se latelago se go botša gore o latele.
	Topa	Topa selo/ sedirišwa.		Kgorometša	Seka sa kgorometša se go botša gore o kgorometše.
	Bea tlase	Bea selo/ sedirišwa tlase.		Goga	Seka sa goga se go botša gore o goge.

		Thoma	Seka sa thoma se go laetša gore lefelo la go thoma le kae.			Megogorupa godimo	Megogorupa godimo e šomišwa go re ee.
		Sepela	Seka sa sepela se go laetša gore o swanetše go thoma neng.			Megogorupa tlase	Megogorupa tlase e swanetše go re aow.
		Ema	Seka sa ema se go laetša gore o swanetše go ema neng.			Nagane	Seka sa nagane se go botša gore o: <ul style="list-style-type: none"> • nagane ka se sengwe. • be le boithamelolo (kgopolo); • loga leano
②		Bušeletša gabedi	Bušeletša tiro makga a mabe.			Fofa (Tshela)	Seka sa fofa se go botša gore o fofe gatee.
③		Bušeletša gararo	Bušeletša tiro makga a nararo.			Tshela ka godimo	Seka sa tshela se go botša gore o tshela se sengwe.
④		Bušeletša aane	Bušeletša tiro makga a mane.				

4. Dikarolo tša Tlhahliamorutiši

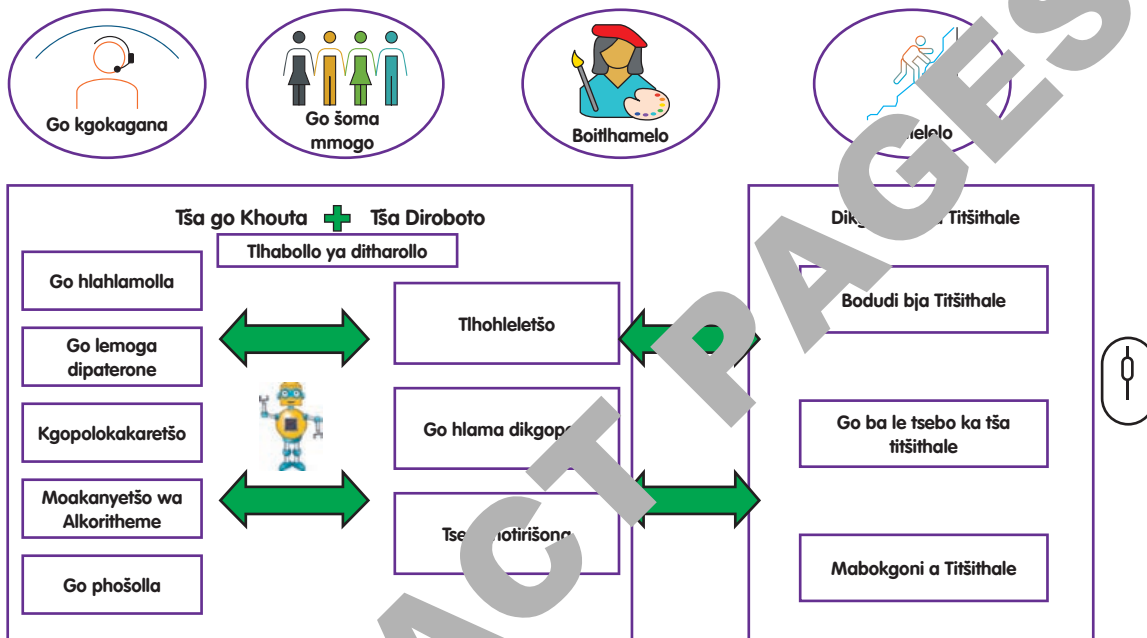

5. Kakaretšo

5.1 Naa tša Dikhoutu le tša Diroboto ke eng?

- Tša dikhoutu le tša diroboto di kopanya melao ya go porokerama le go akanyetša diroboto, go aga, le tshepetšo.
- Dikgopolo tša go porograma, boitlwaetšo mebono di a diragatšwa go laola diroboto go phethe mešomo ye e rilego.

- E akaretša dikgopolo tša titšithale tša go akaretša dikgopolo tša go fapafapana, melawana, le ditshepetšo tša go sepelelana le theknolotši ya titšithale le tirišo ya yona.
- Lenaneothuto la tša dikhoutu le tša diroboto le ithekgile ka metheo yeo e latelago, yeo e laeditšwego seswantšhong sa ka tlase:

Tša go Khouta le tša diroboto

Lenaneothuto la tša go Khouta le Tša Diroboto le theilwe godimo ga dikgopolo tša di latelago:

- **Go khouta** e ditshepetšo ya go ngwala ditaelo tšeo khomphutha e kago di kwešiša le go di latela. Ke tsela yeo batho ba botšago dikhomphuthara gore e tšwelele, kgato ka kgato, go dira gore di phethe mešomo ya go fapafapana.
- **Thuto ya diroboto** e kopanya saense le boentšeneere go hlama metšhene yeo e kago lemoga ditikologo tša yona, ya tšea diphetho, le go dira mešomo di ikemetše. E fa baithuti sebaka sa go kgatha tema thwi ditshepetšong tša go hlohlomiša, go leka, le go hlabolla meakanyetšo ya bona. Thuto ya diroboto e šetša ditiro tša go hlama, go sepetša, le tirišo ya diroboto.
- **Dikgopolo tša titšithale** di akaretša bokgoni bja mantšu le kwešišo ya go thuša baithuti go šomiša theknolotši ka tsela ye botse le gona ka maikarabelo.

5.2 Maikemišetšo a a Rilego:

- Hlabolla mabokgoni a go rarolla mathata ka go nagana ka tsela ya go balela.
- Hlabolla go nagana meakanyetšo go hlama boitlhamelo le ditharollo tšeo di theilwego godimo batho.
- Go ba karolo ya moloko wa go nagana ka boitlhamelo wa go šomiša tša dikhoutu, tša diroboto, le mabokgoni a titšithale go tla ka dikgopol.
- Hlohleletša boitlhamelo, go nagana ka go tsitsinkela le go fetlela, go šomiša mmogo, dikgokagano, le go tla ka diphešo tše dibotse.
- Laetša maikarabelo le go itshwara ka tsela ya maleba lefelo le titšithale.
- Kwešiša tsela yeo theknolotši e amago leago.
- Aga boitshepo gore ba kgone go lebana le ditlholo tširiso ya go nagana ka tsela ya go balela le go nagana ka tsela ya go akananisa.

6. Mabokgoni a a Rilego

6.1 Go Nagana ka tsela ya go balela

- Go nagana ka tsela ya go balela ke tšhepetšo ya go rarolla mathata yeo e akaretšago go arola mathata a mathata ka dikarolo tše nnyane tša go laolega.
- Go tla thuša baithuti go tšhama mabokgoni a bona a go rarolla mathata a tša go khouta le tša diroboto. Mabokgoni a a ka šomišwa le go rarolla mathata a tšatši ka tšatši.
- Ke tsela ya go nagana le sete ya mabokgoni tšeo di šomišago maanomagolo a go rarolla mathata le go phetha mešomo ka katlego.
- Go nagana ka tsela ya go balela go thuša batho go hwetša ditharollo tšeo mmogo le dikhomphuthara ba kago di kwešiša.
- Go nagana ka tsela ya go balela ga go dirišwe fela go tša saense ya dikhomphuthara; go ka dirišwa makaleng a go fapafapana maemong ao re gantšaga le ona tšatši ka tšatši, go thuša batho go nagana ka tsela ya go kwagala ya go hlaka, goba ya go latela tšhepetšo ye e rilego.

E akaretša dikarolo tše di latelago:

 <p>Kgopolokakaretšo: Go hlokomela tshedimošo ye bohlokwa ya maleba gomme ra hlokomologa tshedimošo yeo e sego bohlokwa ya go se be ya maleba</p>	 <p>Go hlahlamolla: Go rarolla bothata bja go raragana ka go bo arola ka diripana tšebelisano, tša go laolega</p>
 <p>Go lemoga dipaterone: Go hlatha dilo tša go swana le tša go fapana. Go lemoga dipaterone tša go swana mo mathataneng a mangwe go go thuša go rarolla bothata bja bofsa.</p>	 <p>Alkoritheme: Go hlaloša karolano ya maleba ya dikgato goba ditumelo tša go hlaka tša go dira mošomo</p>

Go tša diroboto, baithuti ba šomiša go nagana ka tsela ya go balela go akanyetša, go aga le go porokerama roboto. Go šomiša roboto go laetša gore ba šomišitše go nagana go botse ga kaakang ge ba dutsa leka le go lokiša dikhoutu tša bona.

6.2 Go nagana ka tsela ya go akanyetša

- Go nagana ka tsela ya go akanyetša go nepišitšwe go batho gomme go hlohleletša boithlamo le tirišo ya ditsela tše mphša.

Go nagana go laetša tšebetšo ye e latelago ya dikgato tše tharo:

- **Go nagana ka tsela ya go akanyetša ke tsela ya go rarolla mathata ya go kopanya boithlamelo le sebopego gomme ya nepiša go go kwešiša le go arabela ditumelo.**

Tše di latelago di hlaloša tshepetšo ya go akanyetša:

- **Kwalošohloko:** kwešiša gore modiriši wa mafelelo ke mang ka gare le seemo seo a lego ka gare ga sona.
- **Tlhaloša:** ala dinyakwa tša modiriši, go akaretšwa le mabokgoni a gagwe, dinepo, dikholofelo le ditumelo tša gagwe tša motheo.
- **Hlama kgopolo:** go akaretša go hlama dikgopolo le ditharollo ka tirišo ya ditsela tša go fapafapana.
- **Ya maitekelo a mathomo:** e akaretša go hlama tharollo ye tee goba tše ntši go rarolla bothata.
- **Leka:** go lekola go šoma botse ga tharollo.

7. Go logaganya Tša go Khouta le Tša Diroboto Kgatong ya Thuto ya Motheo

Dialkoritheme

Mo go **go bala le go ngwala**, go latelanya le go akaretša di bapala karolo ye bohlokwa

Mo go **mmetse**, go arola mathata a go raragana ka dikgato tše dinnyane, tše bonolo ke tsela ye bohlokwa ya go rarolla mathata

Dikarolo tše pedi tša go kopanywa

Mo go **saense ya dikhomphuthara le mmetse**, go arolwa mešomo ka dikarolo tše dinnyane, tša go laolega go thuša gore go be bonolo go baithuti go šomana le go rarolla mathata

Taolo ya ditatelano le diemo

Mo go **tša go khouta**, hwetša tatelano yeo sete ya ditgelo e sepelago ka yona ka gare ga porogramo

Mo go **mmetse**, go ntlha ka tsela yeo e hlakamisa go ra gore o šomana le magana ka tsela yeo e hloagala ya go hloka go e ditsela tša go fapana go rarolla mathata

Tša go Khouta le polelo ya tlhago

Tshepetšo ya go ithuta go khouta gantši e bapetšwa le go ikgobokeletša tsebo/go ithuta **polelo** ye mphša

Akanyetša

Go akanyetša mešomo ya bokgabo ya diroboto go kgokaganya ntlha ya **Bokgabo bja Boithamelole** go kopanya dikarolo tša **Mabokgoni a Bophelo**

Mabokgopolo tša tišithale

Qinlha tša go swana le khuetšo ya theknolotši le go ba modudi lefaseng la tišithale di sepelelana le **Mabokgoni a Maphelo (Go phela gabotse ga motho le Leago)**

8. Nako yeo e filwego

Go ya ka Lenaneothuto le Selego tšwa sa Phetleko ya Pholisi (CAPS), Dikhoutu le diroboto di beakantšwe ka tsela go thoma ka Kreiti ya R go fihla go Kereiti ya 3.

Kreiti ya R, 1	
Kabelo ya beke le beke	Diiri ye 1
Paka ka moka	Diiri tše 10

Kreiti ya 3	
Kabelo ya beke le beke	Diiri tše 2
Paka ka moka	Diiri tše 20

Lenaneothuto le latelago le fana ka kabelo ya nako go ralala magoro ka moka go tšwela le Diroboto Legatong la Thuto ya Motheo:

Nako yeo e tšewago go ralala magoro a Legato la Motheo la Dikhoutu le Diroboto			
Magoro	% ya nako ka beke	Kreiti ya R - 2	Kreiti ya 3
Go lemoga diparetone	15%	Metsotso e 9	Metsotso e 18
Go ngwala dikhoutu	50%	Metsotso e 30	Metsotso e 60
Diroboto	30%	Metsotso e 18	Metsotso e 36
Mareo a tišithale	5%	Metsotso e 3	Metsotso e 6
Palomoka	100%	Metsotso e 60	Metsotso e 120

Ka ge mareo a kgokagane go ralala magoro, nako yeo e tšewago go lemoga ka fao diparetorne di ngwadilwego ka gona e ka kopanywa le go ngwala dikhoutu (tlhamo ya di-algotheme le go ngwala dikhoutu), diroboto le diteng tša mareo a dišithale.

9. Fapafapana, Tekatekano le go akaretšwa

Mehuta ya go fapafapana

Tafole 1: Mehuta ya go fapafapana

Legoro la go fapafapana	Tlhalošo	Leagašo ka pukung
1. Mehutahuta ya setšo le merafe	Se se bontšha go emela ditlogo tša setšo le merafe semorafe tše di fapanego, go netefatša merape ba bontšhwane tše di ditšo tše di fapanego.	Re akaretše baanegwa, bangwadi le batho ba histori go tšwa ditlogong tša setšo tše di fapanego. Dikanegelo le mehlala di akaretša mohlwaela wa ditšo, meetlo le maleme. Se se thuša baiuthuti go leboga khumo ya setšo le go nyamiša dipono tše di sa swanego ka go fa dipono tše di lekalekanego ka ga ditaba tša histori le tša sebjalebjale.
2. Go fapana ga bong	Go akaretša ga bong go šupa boemedi bja bong ka moka gomme se akaretša dipoledišano go dikologa dikarolo tša bong, boitšhupo bjo e sego bja binary le go sepela ga bong.	O tla lemoga boemedi bjo bo lekanego bja bong ka moka mo sengwalong, diswantšhong le mehlala. Go ka akaretšwa baanegwa bao ba sego ba binary gammogo le mediro yeo e hlohlago dikaralo tša setšo tša bong. Go fa mehlala, bobedi bašemane le basetsana ba bontšhwa ba tsenele ditseleng tša mešomo tše di fapanego.
3. Go fapana ga ekonomi ya Leago	Se se akaretša go emela batho go tšwa dihlogong tše di fapanego tša ekonomi le go ahlaahla ditaba tša go se lekalekane go ekonomi.	Re tšweletša baanegwa go tšwa maemong a go fapafapana a ekonomi ya leago, re tšweletša diilhohlo tša go swana le phihlelelo ya thuto tlhokomelo ya maphelo, se se dumelela baiuthuti go tsenela mehlala ya nnete ya bophelo le dipoledišano tše di laetšago maemo a go fapa fapana a ekonomi go dira diteng, e amana le bohle.

<p>4. Go fapana ka Maleme</p>	<p>Go fapana ga maleme go akaretša maleme a mantši le go hlompaha tše di fapanego, dipolelo semmutwane tše di bolelwago ke ditšhaba tše difapanego.</p>	<p>O tla hwetša diteng tše di nago le maleme a mantši le go hlohletša baihuti go hlompaha dipolelosemmutwana tše di fapanego. Re akareditše gape mehlala yeo e tšweletšago bohlokwa bja phetolelo le tlhahlo, kudukudu metseng ya lefase ka bophara, go lokešetša baihuti go ba bao ba akaretšago bohle poledišanong ya bona.</p>
<p>5. Bogolofadi le phihlelelo</p>	<p>Se se lebeletše kudu boemedi bja batho bao ba golofetšego le go rarolla maoheko a phihlelelo.</p>	<p>Baanegwa bao ba golofetšego ba akaretšago go netefatša boemedi bja bona baanegelelele medirong. Re ahlaahla gape tšhepo e lelelele, e ka ba tša mmele tša theknolojisi go tšhepo tšhaba gomme re šomiša polelo ye e tšweletšago bohle yeo e bolelago ka botho pe. Se se tšhepo tšhepo ye e amogelago kudu go ba tšhepo tšhepo gomme se hlohleletša kwešišo bohloko le kwešišo.</p>
<p>6. Tshekamelo ya thobalano le go akaretšwa ga LGBTQ+</p>	<p>LGBTQ+ e emela Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, QUEER GLOBE, Potšišo le baanegwa, "+" e emela go akaretšwa ga ditshakamelo tše dingwe tša thobalano, boitšhupo bja bong le dipolelo tše di fetagoga tše lokeleditšwego go lebanya, go swela le batho bao e nago ba bisexual, pansexual le tšhepo nago thobalano, le tšhepo nago le se tšhepo boitšhupo le tšhepo akaretša tšhepo tšhepo se se nabilegosa boitšhupo bja thobalano le bja bong go tšweletša pele.</p>	<p>Dibopego tša lapelele LGBTQ+ di emetšwe go ralala le dipuku tša tšhepo ye e fapanego. Re akareditše mehlala re nemoa a hlahlobago ditaba le ditokelo tša LGBTQ+ gammogo le dipolelišano tša ga kganetšong le kgethollo, go thuša baihuti go kwešišo le go hlompaha go fapafapana ga tšhepo tšhepo ya bong thobalano.</p>
<p>7. Go fapafapana ga bodumedi e moy</p>	<p>Se se akaretša go emela ditumelo tše di fapafapanego tša bodumedi le go godiša tlhompho ya mekgwa e fapafapanego ya moy.</p>	<p>Dipuku tša rena di na le diteng tše di tšhepo tšhepo baihuti ka madumedi a go fapafapana le mekgwa ya semoya. Re hlohleletše gape poledišano ya madumedi go thuša go godiša tlhompho le kwešišo go ralala le ditšhepedišo tša ditumelo tše di fapanego. Dipono tša lefase di akaretšwa le tšona go kgonthšetša gore ditšhepedišo ka moka tša ditumelo di a hlompsha le go emelwa ka toka.</p>

8. Go fapafapana ga mengwaga	Go fapafapana ga mengwaga go akaretša go akaretša batho go tšwa dihlopheng tša mengwaga ye e fapanego le go ahlaahla ditaba tše di amanago le botšofadi.	Dipukung tšeo, o tla hwetša baanegwa le mehlala go tloga go bana ba bannyane go fihla go botšofadi. Re hlalošitše bohlokwa bja dikamano tša magareng ga meloko, gammogo le go ahlaahla dihlogo tše di amango le mengwaga go swana le go rarolla modiro le go ba le mengwaga, se se thuša baithuti go kwešiša mohola wa sehlopha se sengwe le se sengwe sa mengwaga se se abheng.
9. Go fapafapana ga lefelo	Go fapafapana ga lefelo go emela batho le dithaba go tšwa dileteng le ditikologong tše di fapanego, bobedi tša lefase ka bophara le tša selegae.	Dipuku di akaretša diteng go tšwa dileteng tše di fapanego lefaseng ka bophara di leba bobedi ditaba tša lefase ka bophara le maemo a selegae ao a lebanego le baithuti. Re tšile le kalekane mehlala go tšwa mafeleng a ditoropong le dinagamagaeng re tšile a tšhohlo tša moswananoši le meho e tšhohlo ye nngwe le ye nngwe.
10. Go fapafapana ga menagano le go ithuta	Se se šupa go rarolla mekgwa ye e fapanego ya go ithuta, bokgoni le diphapano tša temogo tša go swana le go fapafapana ga bjoko.	Re amogetše go fapafapana ga temogo le go ithuta ka go akaretša mekgwa ya go ruta ye e fapanego ye e akaretšago mekgwa ye e fapanego ya go ithuta. Me kgomo e hlamilwe go amogela dinaykwa tša go ithuta tše ntši tšeo di tšwetšago pele tikologo ya go ithuta ye e akaretšago bohle. Re okeditše go ithuta tše di tlhahlobo tša pele tša ka pele gore o di ele hloko.

10. Go tlhama phaphoši ya borutelo ye e akaretšago bohle le ye e fapanego

10.1 Go fapafapana ka phaphošing ya borutelo

Maano 1-10 go agela tikologo ye botse le ye e akaretšago bohle ka phaphošing

1. Go rerekanya se se bolokegilego:

Re tšile gore phaphoši ya gago ya borutelo ke lefelo leo baithuti ba ikwago ba bolokegile mmeleng, maikutlong le monaganong. Ba hlohleletše go botšiša dipotšišo, go rata go tseba le go thekgana ka go ithuta ka dithaka

2. Beakanya melao ye e kwagalago, ye e hlomphegago, Godiša tikologo ya tlhomphano le go botana ka go bea melawana ye e kwagalago ya ka phaphošing. Ge bohle ba tseba seo se letetšwego phaphoši ya borutelo e ba sebaka se sebotse go bohle.

3. Keteka maitshwaro a mabotse: Nepiša maitshwaro a mabotse ka go reta baithuti neng le neng ge go kgonega. Go hlohleletša tše botse go tla lebiša go tše ntši tša tšona.
4. Ga go na go kwerwa goba go tlaišwa: Netefatša gore phapoši ya gago ya borutelo ke lefelo leo le se nago bomphenyašilo, moo lentšu la moithuti yo mongwe le yo mongwe le lego bohlokwa gomme ba ikwa ba le bohlokwa ebile ba akaretšwa.
5. Poledišano e hlomphegago: Bea tekanyetšo ya go theeletša e a bolela ka tlhompho. e motho o tee feela yo a bolelago ka nako e tee e nne yo mongwe le yo mongwe o theeletša ka kelohloko. E be tšona naga go šoma ka sehlopha!
Tsela ye e šomago ya go tiiša tsebo le boetapele.
6. Hlohleletša ditshego tše di abelanwago: dumela baithuti ba tshege mmogo eupša e sego go sega yo mongwe le yo mongwe. Go aga maikutlo a setšhaba ka Lethabo leo le abelanwago go batlafatša mafolofolo a ka phapošing.
7. Aga dikamano tša sehlopha: Hlamba dikagano tše di tiilego magareng ga gago le baithuti le bahloko medi/batswadi ba bona. Batho ka moka ge ba šoma mmogo go lebiša dipolano se kaone go baithuti ba gago.
8. Amogela mekgwa ya go tšaba ye e fapanego: Ela hloko gore moithuti yo mongwe le yo mongwe e tla le tsela ya gagwe ya go ithuta. Thekga le go godiša diphapano tše.
9. Tšwetša pelago ithuta ga dithaka: Hlohleletša baithuti go ithuta go yo mongwe le yo mongwe. Se se aga boitshupo le tšhomišano ka phapošing ya borutelo.
10. Tšabiša ruta ya dithaka: Thuša baithuti go ba barutiši ka bobona ka go ba barutiši go ruta ga dithaka. Ke tsela ye e thabišago le ye e šomago ya go tšaba tšabo le boetapele.

10.2 Keteka go ikgetha ga moithuti yo mongwe le yo mongwe

Go bohlokwa gore baithuti ba ipone le maitemogelo a bona a go fapafapana a bonagatšwa ka phapošing. Se se ra gore go bontšha go fapana ga ponagalo ya mmele, maleme, boitšhupo, ditšo, bodumedi, bong, tshekamelo ya thobalano (go akaretša LGBTQ+), mengwaga le bokgoni bja temogo. Dipuku tša rena di na

le baanegwa ba go tšwa ditlogong tše di fapanego go laetša maitemogelo a go fapana. Re kgetha ka kelohloko diswantšho, mošomo wa bokgabo le diteng tšeo di emelago batho ba go fapana, ditikologo le dilo tša nnete tšeo di bopago Afrika Borwa le ka ntle ga yona.

Re go hlohleletša go dira se se swanago ka phapošing ya gago y borutelo. Diriša go anega dikanegelo go hlagiša ditlogo tše di fapanego, bontšha diswantšho tša mafelo a dinagamagaeng le a dtoropong le go bolela ka batho ba dikanegelo le bokgoni bjo bo fapanego bja mmele, bokgoni bja temogo le bošunupo akaretšwa LGBTQ+. Ahlaahla badumedi ba go fapafapana, menkgwa ba go fapana ga bong gomme o hlahlobje maemo a go fapana a ehlomile baithuti ba gago ba ka kopanago le ona. Tšea nako go fihlelela ka go dirisa kaganano tša rena le dinaga tše dinngwe le batho go ralala le Afrika le lefapha go dira se o thuša moithuti yo mongwe le yo mongwe go ikwa a tšeelewa godimo, romela karolo ya setšhaba se segolo sa lefase ka bopaki.

11. Mokgwa wa thuto

Teori ya pahapano ke mokgwa wa thuto wa lebeleletšego kudu ka fao baithuti ba lemogago le go kwešiša dikarolo tše bohlokwa tša kgopolo ka go itemogela diphapano go seo se rutwago. Kgopolo ya motheo ke gore baithuti ba swara kgopolo ka mo go tseneletšego ba pepentšhwa mehlala ye mentši le yeo e sego mehlala yeo e tšwelago diphapano le go swana ka gare ga thuto ye e itšego. Kgopolo ya motheo e. Teori ya pahapano ke gore baithuti ba ithua gakaone ge ba bona diphapano le go swana mo go seo se rutwago. E šišinya gore baithuti ba ithua se kaone go kwešiša selo ka botlalo ntle le ge ba se bona ka ditsela goba ntle ka go fapana. Ka go laetša bobedi seo kgopolo e lego sona le seo sona, baithuti ba tsepelela go seo se lego bohlokwa e le ka kgonthe.

Ka ma tšua a bonolo, go ithuta kgopolo gabotse, ithuta fo swanetše go bona gore ke kgopolo se rutogago le seo se dulago se swana. se se ba thuša go lemoga dikarolo tše bohlokwa tša kgopolo. Bjalo ka barutiši, re ka thuša ka go laetša mehlala ya go fapana yeo e tšweletšago diphapano tš e go dira gore go be bonolo go baithuti go kwešiša ka mo go tseneletšego.

Dikarolo tše bohlokwa tša teori ya pahapano go ruteng le go ithuta di akaretša:

11.1. Tsepamiša kgopolo dibopegong tše bohlokwa: Morutiši o hlaola dimelo tše bohlokwa tša kgopolo yeo gomme a tšweletša diphapano tšeo di gatelelago diponagalo tšeo.

11.2. Dipaterone tša go fapana: Morutiši o šomiša dipaterone tše di fapanego go thuša baithuti go bona seo se fapanego le seo se dulago se sa fetoge. Dipaterone tše di akaretša:

- **Pharologanyo:** Go tšweletša mehlala yeo e ganetšanago go tšweletša diphapano.
- **Kakaretšo:** Go bontšha diphapano ka gare ga kgopolo go swara tirišano e nabilego.
- **Go aroganya:** Go tšweletša tšobotši ye nngwe le yenngwe ka go karola go lebiša tlhokomelo bohlokwa bja yona.
- **Go kopanya:** Go kopanaya diponagalo tše bohlokwa go bona ka rae di dirišanago ka gare ga kgopolo.

11.3. Temogo: Ka go itemogela mehlala ye e fapanego, baithutinba lemoga gore ke mahlakore afe ao a lego bohlokwa go maballa kwešišo ye e tšeneletšego ya kgopolo.

12. Tsela ya go ruta Thuto ya go Khouta le ya Diroboto

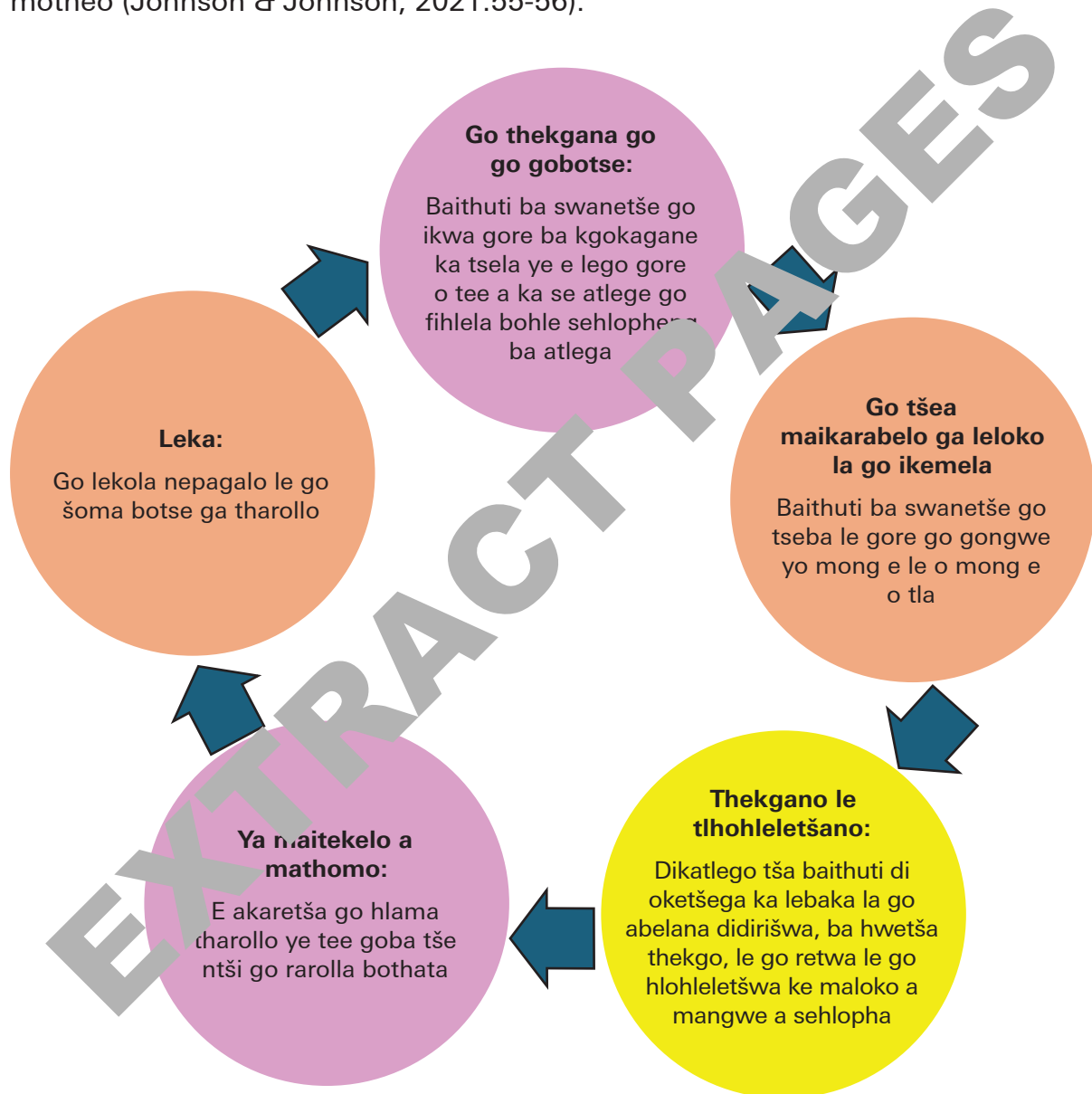
Go ruta le go ithuta go tla a tsela leano la go ithuta la go ithekga ka bothata, la go gatelela tsela ya go ithekga le moithuti wa mahlaha.

Go ithuta gwa Setlwaedi le go Bothata kgahlanong le Go ithuta gwa Setlwaedi	
<ul style="list-style-type: none"> • Baithuti ba šoma dihlopha go rarolla mathata a lefise la maballa. • Hlabolla go tšoma ka sehlopha, dikgokagano le mabokgoni a nyakišiša. • Hlabolla go tšoma ka go tšenelela le mabokgoni a go rarolla mathata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Barutiši ba fana ka ditaelo. • Baithuti ba fiwa tshedimošo ntle le maitapišo a mantši go tšwa lehlakoreng la bona. • Ba itshepela go go ithuta ba le kgole le sekolo, le go gopola tshedimošo.

12.1 Go ithuta ka Tsela ya Tirišano

Go ithuta ka tirišano ke tsela ya go ruta ya ge baithuti ba šoma mmogo ka dihlopha tše nnyane, ba thušana go ithuta. Se se dira gore go ithuta go be le boipshino le go ba thuša go hlabolla mabokgoni a bona.

Mešomo ya go ithuta le dikarolo tšeo ba di bapala di beakantšwe gomme di hlokomelwa ke morutiši, gomme leloko le lengwe le le lengwe la sehlopha le hlokomela katlego ya ba bangwe thutong. Go tsenya tirišong go ithuta ka tsela ya tirišano ka katlego, bangwadi ba go tšwa pele mo lekaleng (David Johnson le Rodger Johnson) ba gatelela tlhohleletšo ka boomo ya dintlha tše hlano tša motheo (Johnson & Johnson, 2021:55-56).

12.2 Go porokerama ka bobedi

Go porokerama ka bobedi ke tsela ya go ithuta fao baithuti ba babedi ba šomago mmogo go phetha modiro goba nepo ya go abelana. Go porokerama ka bobedi go tšwa go intaseteri ya go Go porokerama. Go ya le ka seemo sa thuto, moithuti o tee o tla bapala karolo ya “mootledi”, mola moithuti yo mongwe a bapala karolo ya “mošupatsela”.

Mootledi = o šomiša khiboto gomme a ngwala letlakaleng.

Mošupatsela = o šomiša didirišwa gomme a lebele leswa mošonane wa mootledi.

Dithutong tše, mešomo ye mentši ya dikiriti e tla akaretša moithuti o tee wa go bapala karolo ya “mongwadi wa khoutu” yoo a tlogo porokerama “roboto”. Moithuti yo mongwe o tla bapala karolo ya “roboto” yoo a tlogo a latela ditaelo tša mongwadi wa khoutu.

12.3 Boitlwaetšo bja ka Boomo

Go khouta le tša diroboto di nyaka go tšwana ka go tsenelela, tlhokomelo, le boitlwaetšo bja nako le nako. Boitlwaetšo bja bo swanetše go ba le morero, bo swanetše go ba bo beakanyatšwa gabotse, gomme bo agele gannyane gannyane godimo ga tsebo yeo e šetšego e tšwana. Boitlwaetšo bja ka boomo bo akaretša go bea dinepo tše di rilego, go hwetša dikarabo, le go dira maitapišo a go hlokomela go hlabolla mabonano.

12.4 Saense ya go ithuta

Lenaneothuto ya go ithuta ke saense ya go ithuta, ye e hlathago maano a makaoneka a go ithuta a go ithekga ka bohlatse a go hlabolla go kgoboketša tshedimo tše tlogo bolokega lebaka le letelele ka monaganong, le go hlabolla dipolelo tša thuto.

13. Taolo ya dithuto ye e šomago gabotse

Rulaganya e sa le pele

Rulaganya dithuto dipakane tše di kwagalago le didirišwa tše di loketšego. se se boloka nako gomme se dira gore baithuti ba dule ba tsepame.

E boloke e le bonolo

Aroganya mešomo ka mgato a manyane, aoa a laolegago gore baithuti ba gago ba alatele ga bonolo.

Dula o iketlile

Itoketše go beakanya thuto ya gao ge baithuti ba katana go ba o na dithutiš.

Tsenya baithuti

Šomiša mešongwana ya go fapafapana go boloka baithuti ba le kgahlego le go hlohleletša go tšea karolo.

Dikgolo ya nako

Itšimarela lenaneo eupša dumelela nako ya gore baithuti ba botšiše dipotšišo le go hlahloba dikgopolo tše mpsha.

14. Go laola dipnapoši tša bana ba bantši

Go laola dipnapoši tše dikgolo tša borutelo, tše di tlwaegilego dikolong tše dintši, ka tšimohlo. Go hloma dithahlo tša tirišano tša ka phapošing go thuša go dithuti se naba sa go ithuta seo se hlompago, seo se akaretšago bohle. Go akaretša baithuti go bea maitshwaro le dinepe tša go ithuta go tšwetša pele beng ba melawana le ditebelelo.

Maano a taolo ya ka phapošing ao a šomago gabotse a akaretša:

- Go bea mellwane: Boledišana ka mo go kwagalago melao le mellwane go tloga mathomong gomme o e tiše ka mo go tšwelago pele.
- Tlwaelo le sebopego: Go boloka mekgwa ye e sa fetogego go thuša go laola phapoši tše kgolo.

- Mošomo wa dithaka: Go kopanya baithuti ka diphere goba go hlopha go godiša go ruta dithaka, tirišano le maikarabelo ao a abelanwago.
- Dithušo tša go bonwa le tša go theeletšwa: Šomiša dithušo tša go bonwa (diphoustara, maswao a diatla) le ditšhepetšo tša go theeletšwa (mmino, go opa diatla) go tiiša ditaelo.
- Thuto ye e fapanego: Rulaganya dithuto go fihlelela dinyakwa tše diapanego tša baithuti ka phapošing.
- Go bohlokwa go gopola gore bana le batho ba go ikemela, go imogela go kgonege go akaretša go kwešiša le tsebo ya bona ya go tšwa go dirišo le malapeng a go fapafapana. Go ithuta ke ditlamorago tšona maitsemogelo. Moithuti yo mongwe le yo mongwe o na le tsebo ya go tšwa go a šetšego a na le yona go ya ka maitsemogelo ao a a šetšego a ditšhepetšo; ka moka ga ona ke a moswananoši.
- Go hwetša tše kaonekaone go tšwa go baithuti ba gago, o swanetše go ba ruta go itshepa. Moithuti wa go itshepa ke yo ditlago bulega gomme a ba maemong a go lebana le ditlhohele gomme a kaona go kwešiša le go swara dikgopolo tše mphša ga bonolo.
- Go hlama tikologo ya polokego fao baithuti ba ikemišetšago go leka tšohle le tše ba bangwe ba tšhabagane go di leka le go dira diphošo ke setlwaedi le gona ke karolo ya tshepetšo ya moithuti. Dumela baithuti go atlega ge ba thoma leeto la bona le moithuti mabokgoni a motheo a go akaretšwa Kgatong ya Motheo ya Sefofofane sa Leboa. Se se ra gore o thoma maemong a bona, wa ba kukelane go dimo le go ba thekga ge ba dutše ba ithuta dikgopolo tša maleme, go ba tšhama ngwala.
- DUMELA GO BAITHUTI BA GAGO! Moithuti yo mongwe le yo mongwe o swanetše go tšhama gore go na le motho yo a dumelago go yena, le gore o tla atlega.

15. Go šomiša Boitlwaetšo bja go Diriša Boitlhamelo le Dikwi Nakong ya go Ithuta

Go akaretša mediro ya boitlhamelo go ditlwaedi tša tšatši ka tšatši tša ka phapošing go ka thuša go utulla bobona bja baithuti le go hlabolla tsela yeo ba bonago tikologo ya go ithutela ka gona. Mmino, mohlala, o šomišwa lefaseng ka bophara go hlama tikologo ye botse, laola maikutlo, le go thekga tlhabologo go tša thuto. Dinyakišišo di laetša gore mmino o thuša bjoko go sepetša

tshedimošo, polelo, le boloka tšeo ba ithutago tšona ka monaganong. Ge o šomiša mmino, netefatša gore ga o ame baithuti ka tsela ye mpe go swana le go ba bakela bothata bja dikwi le bja go kwa ka go akaretša baithuti go kgethong ya mmino wo e sego wa maitemogelo a bohle.

Mesepelo, go opela, le go goeletša mantšu a go bušeletšwa go ka hlohleletša baithuti le go ba thuša go boloka tshedimošo ka pušeletšo, meretheto, le ditiro tša mmele. Ditiro tše di tliša go fapafapana ga ditlwaedi tša letsatši go tšona hloa le boipshino nakong ya go ithuta.

16. Tikologo ya nngwe

Go tsebiša ditikologo tša go fapafapana goba go fetoga go tšona ya dipahlo tša ka diphapošing go ka hlohleletša go ithuta. Go ithuta ka ntle ga phapoši dinakong tše dingwe goba go beakanya leswaga eka goba sa phapoši go ka thuša. Ge e le gore maetwana a go ya go ithutela ka ntle ga sekolo ga a kgonego, diphelelo tše bonolo tša phapoši, bjalo ka go fetoga tsela ya go dula goba go phara tshedimošo le diswantšho tše mpe ga mabotong go ka dira gore le be le tikologo ya go fetogafetoga.

Maetwana, ge a kgonega, a fanana mmele ya go ithuta ka go itemogela ka bophelo bja nnete. Ka mehla netefatšong gore le latela melao ya sekolo ge le beakanyetša maeto. Ge eba le maetwana a kgonege, kgopela batswadi goba maloko a setšhaba go thuša go beakanyetša didirišwa tša go sepelelana le Dihlogotaba tšeo le tlogo ithuta ka tšona go dira gore go ithuta go be bonolo.

17. Go tšekga mekgwa ya go fapafapana ya go ithuta

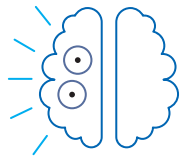
17.1 Ditsela tša gore baithuti ba go fapafapana ba ithuta ka ditsela tša go fapafapana

Ka moka re amogela tshedimošo, go e sepetša le go e laetša ka ditsela tša go fapafapana go ya ka ditsela tša rena tša go ithuta. Gopola gore ka phapošing ya gago go tla ba le baithuti bao tsela ya bona ya go ithuta e fapanago le ya gago.

Bolela ka ditsela tša go fapafapana tša go ithuta ka phapošing. Bana ba bangwe ba kgetha go bona tshedimošo ye leswa, mola ba bangwe ba ithuta bokaone ka go kwa ka ga yona.

Ge o ka arabela ditsela tše tše pedi tša go fapana tša go ithuta, go tla oketša dikgonagalo tša moithuti, hlabolla boitshepo le go tseba gore o bohlokwa.

Ditsela tša go Fapafapana tša go Ithuta

Fetleka/Mmetse:

- Ba rata go dira diteko, go rata go kwešiša dilo, šoma ka dinomoro.
- Ba ithuta bokaone ka go bea dilo ka dihlopha, ka magoro, ka maemo le go šoma ka dipaterone tša boikgopolelo.
- **Mehlala ya mesšongwana:**
- Go rarolla mathata
- Hlohleletša baihuti go leka dilo
- Ba meme go tla go ithuta goba go
- Beakanya didirwa tša phapošing

Polelo/Go kwa:

- Ba rata go balangwala le go anega dikgopolelo
- Ba ithuta bokaone ka go bona, go kwa le go bona mantš
- **Mehlala ya mesšongwana:**
- Ba fe dingwalwa ba baithuti
- Ba hlohleletše go go botša ka kanegelo goba dingwalwa tše ba di badilego goba
- Go abelana ka se sengwe seo ba se ngwadilego
- Ba hlohleletše go etela makgobapuku goba go dira dinyakišišo ka inthanete
- Ba fe dipapadi tša mantšu

Go bona:

- Ba rata go thala, aga, akanyetša le go hlama dilo
- Ba ithuta bokaone ka mebala, diswantšho le dithalwa
- **Mehlala ya mesšongwana:**
- Ba fe didiršwa tše dingwe tša go fapana le dingwalwa, mohl. Diswantšho, diphousetara, mebepe ya mogopolo, dithalwa, dikerafo le mehlala ya go bogelwa.

18. Bophelo bjo bo botse bja morutiši

Borutiši ke mošomo wa kgateletšego e kgolo go ditsebi tše dintši. Ga se fela gore ke mošomo wo o nyakago mošomo, wo o nago le ditlhotlo tše ntši tša go hwetša methopo, gape o ka tšweletša dikotsi tše dintši nageng yeo e nago le maemo a godimo a bosenyi le dikgaruru. Ka mabaka a go bohlokwa gore o be le ditshepedišo tše di lego gona tša maitemogelo le dipelaelo tša bona.

Go tsepamiša dikgopolo le go naganišiša

Tšea metsotso e sego kae letšatši le lengwe le le lengwe go iketla ka go itlwaetša go tsepamiša kgopolo. Ditlwaetšo tša go hema le go homotša dikgopolo tša gago di ka thuša go fokotša kgateletšo. methopo ya mahala ya go naganišiša e hwetšagala inthanateng gomme e ka dirwa ka phapošing ya gago ya borutelo nakong ya dinako tše di homotšego.

Aga ditšhaba tšeo di thekgago

E ba le karolo goba o hlame sehlopha sa barutiši mmogo bakeng sa thekgago e neng e ithuta. Go abelana maitemogelo le ba bangwe ka go thuša go laola ditšhaba tšeo go ruta le go fa dipono tše mpsha.

Mokgwa wa bophelo bjo bobotse

Boloka dijo tše di leka-lekanego, dula o le mafolofolo mmeleleny gomme o hlokomela lentšu la gago. Mekgwa e bonolo ya letšatši le letšatši e bjalo ka go dula o na le meetse, goja dijo tše di nago phepho ye botse le go itšidulla ka mehla e tla boloka tekanyo ya gago ya matla e le godimo le go sireletša bophelo bja gago bjo bobotse.

Bophelo bjo bobotse bja monagano le go maikutlo

Go ruta bana ba bannyane le go ba tšimolotsing e ka ba mo go nyakago maatla maikutlong. Go bohlokwa go ba tšimolotsing se se bolokegilego goba bokantle moo o ka bolelago ka maikarabelo a gago go šoma morwalo wa monagano wa tema ya gago.

19. Kelo

Kelo e akaretšwa ka mekgwa ya go fapafapana ya go ela kgatelopele le kwešišo ya baithuti gomme e go dinomoro ga se taba ya melekwana fela—ke mabapi le go hlophisa gore baithuti ba kwešiša le go swara dikgopolo botse ga kaakang gammagame le go diriša mabokgoni a bona. Kelo ya go tšwela pele ya baithuti ba kगतong ya motheo ya thuto e sepetša tlhokomelo ya go tšwela pele ya kgatelopele ya moithuti le dipolelo tša thuto. E go dumelela go lekanyetša mekgwa ya gago ya go ruta le tšwelopele ya moithuti le go tšea diphepho tša maleba, tša tšatši ka tšatši tša go hlahlwa ke ditaello. Dikelo di swanetše go akaretšwa ka setlwaedi ka gare ga tshepetšo ya go ruta le go ithuta ka tirišo ya mekgwa ya go akaretša dipoledišano, boipshino le tirišo ya mekgwa ya go ruta ya go kgontšha go kgatha tema ga mahlahla ga baithuti.

Tekolo e akaretša mekgwa ya go fapafapana ya go ela kgatelopele le kwešišo ya baithuti. Dikelo tša ka mehla di go thuša go bona ka fao baithuti ba swarago dikgopolo le go šomiša mabokgoni a bona gabotse ka gona. Mo kगतong ya motheo, tefo ya kelo ye e tšwelago pele ya go hlokomela tšwelopele ya moithuti ye e tšwelago pele le go šoma gabotse ka go ruta. Se se go kgontšha go sekaseka mekgwa ya gago ya go ruta le go gola ga moithuti, go go thuša go tšea diphetho tše di nago le tsebo, tša taetšo tša letšatši le letšatši.

19.1 Kelo ya go ithuta

Kelo ya go ithuta ka tlhago e kopantšwe tshepedišong ya gago ya go ruta, moo mekgwa ya go thabiša, ya go kgahliša le ya thekgo e hlohlatsa go tšea karolo ka mafolofolo go tšwa go baithuti. E tšea go noga moo baithuti ba nyakago thekgo ye ntši le go hlaahla taetšo ye go go fihlelela dinyakwa tša bona.

Ela hloko nakong ya mešomo

Lebelela ka moo baithuti ba batamelago mešomo le go botšiša dipotšišo tša tlhahlo go e thekga.

Menwana e megolo godimo, menwana e megolo fase

Šomiša se ka morago ga thuto bina ka tshekatšheka pele ya kago ya baithuti.

Kelo ya go dirwa ke moithuti ka noši

Baithuti ba thala tšefahlego sa roboto sa go sepelelana le maikutlo a bona mabapi le gore ba dirile mošomo botse ga kaakang.

Go porograma ka bobedi

Moithuti o nagana ka noši, a ahlaahla le le mogwera, gomme a abelana le phapoši go ela kwešišo.

Ditshwaotshwayo a dithaka

Baithuti ba abelana mešomo le bao ba tšenago le bona ka phapošing le go fa ditshwaotshwao tše bonolo tše di agago go naganišiša ka mošomo wa bona.

Mešomo ya go dirwa ka mmele ka moka

Mešomo ya go thabiša, ya tirisano e go dumelela go lebelela bokgoni ka nako ya kgontho.

Go botšiša dipotšišo nakong ya dithuto

Šomiša dipotšišo tše di bulegilego go hlohleletša baithuti go hlaloša kgopolo le mabaka a bona.

19.2 Kelo bjalo ka go ithuta

Kelo bjalo ka go ithuta e akaretša baithuti ba go naganišiša ka tšwelopele ya bona, go ba hlohleletša go rwala maikarabelo a go ithuta ga bona. Ka se ba sekaseka ka mafolofolo a kwešišo ya bona yeo e tšwetšago pele go ithuta mo go tseneletšego le go itemoga.

19.3 Kelo ya go ithuta

Kelo ya go ithuta e go fa bohlatse bja phihlelelo ya moithuti dimaano tše itšego tša nako, e go thuša go ela tswelopele ka kakaretšo le go tšwela dimaano tše di nago le tsebo mabapi le tšwelopele ya bona.

20. Leswao la tekanyetšo

LESWAO LA TEKANYETŠO	TLHALOŠO YA BOKGONI	DIPERESENTE
7	Phihlelelo ya go tšwela pele	80 – 100
6	Phihlelelo va godimo	70 – 79
5	Phihlelelo ye bošese	60 – 69
4	Phihlelelo ya tekanyetšego	50 – 59
3	Phihlelelo ya magareng	40 – 49
2	Phihlelelo ya motheo	30 – 39
1	Phihlelelo ya se a fihlelela	0 – 29

Leano leo le tšwela tšwago la go Ruta:

21. Kreiti ya 1

Kotara ya 1:		
Beke ya	Hlogotaba	Mabokgoni
1.	Ke kgona go dira dipaterone	C6
		R5
2.	Diroboto tša go fapafapana	R1
		R2
		R5

3.	Tšohle mabapi le nna	D2
4.	Go phela lefaseng la tišithale	D3
5.	Roboto ya ka	R1
		R5
6.	Maphelo a mabotse	C2
		C3
7.	Dipaterone tša ka	C6
8.	Sepela go fihlela o thula mollwane	C2
		C3
9.	Rarolla bothata	C1
		C2
		C3
10.	Mpeakanye	C1
		C2

Kotara ya 2:

Beke ya	Hlogotaba	kgona
1.	Lemoga dipaterone	C1, C6
2.	Go aga ntlo	R5
3.	Go bolokega inthaneteng	D1
		D2
		D3
		C3
4.	Setsenywa – tshenadišo – tšelo	D7
5.	Ditaelo tša roboto	R1
		R2
		R6
		C3
6.	E hlophisa	C2
7.	Dira go aithuša batho	R1
		R2
8.	Phela dikwi tša gago	C2
9.	Go šireletša mmele wa ka	R5
		D1
10.	A re bolele	C2

Kotara ya 3:

Beke ya	Hlogotaba	Mabokgoni
1.	Go thuša Zaza	C3
		C5
2.	Phaka	C1
		C3
		C4
3.	Diruiwaratwa	C2
		R6
4.	Seruiwaratwa sa ka sa maitirelo	C3
		R5
5.	Go dula o bolokegile	D2
		R6
6.	Thuša Aiden go dira kgetho ya maleba	P1, R3
		D1, 6
7.	Go roba khoutu	
8.	A re thušeng Kody	C1
		C2
9.	Dijo le mebala	C3
		C7
		R6
10.	Semela sa ka	C1
		C4

Kotara ya 4:

Beke ya	Hlogotaba	Go kgona
1.	Legae le tšwera wa ka	C1
2.	Hwetša tsela tša go ya gae	C3
		C4
		C5
3.	Naa molaeiša o reng?	D8
4.	Karolo tša roboto	C3
		R3
5.	Hwetša ditsela tša go ya mafelong a bohle	C2
		C3
		R7
6.	Thuša Kody go hwetša phaka	C2
		C3
		C4

7.	Diroboto mošomong	C3
8.	Go sefa meetse	R5
		D1
9.	Naa re kgokagana bjang?	D8
10.	Dinaledi bošego	C7

EXTRACT PAGES

EXTRACT PAGES

Kotara ya 1: Ke kgona go dira dipaterone

Mafelo a tebanya		Go khouta Thuto ya diroboto	
Tsebišo go morutiši	<p>Bontšha baihuti: Ge o dira metsamao ya mmele ka moka, ema ka mokokotlo o lebeletše baihuti bakeng sa mešongwana ya 2 le 3. Dira mediro ye mentši ya paterone ya mmele ka moka ka mo go kgonegago.</p> <ul style="list-style-type: none"> Efa baihuti dipaterone tše ntši ka diboepo tše bonolo goba dilo. Baihuti ba hlaola/ bala diboepo ka lentšu go tloga ka go la ngele ya go le letona (go swana le ge moithuti a tla ithuta go bala lentšu goba pampiri go tloga go la goja go ya go la goja). Ye ke lehlakore le bohlokwa leo le swa go sego go fetišetšwa go baihuti gore ba kwešiše le go KWEŠIŠA dimela ya paterone ka botlalo. Bala – boeletšwa – fetša – bala. 		
Didirišwa tše di kgothaletšwago	A re thome	Mošongwana wa 1	Mošongwana wa 2
	- Puku ya Moithuti	- Puku ya Moithuti - Ditiro tša mmele ka moka	- Thapo ya 15 m ka moithuti - Fapanego ya mmele ya e fapanego - Dipaterone tše 8 moithuti o mongwe o mongwe (mebala ye 2 ye e fapanego x 4 ya mmala wo mongwe le wo mongwe) - Didirišwa tše dingwe: Thapo, ribone, wulu goba naelone. - Diske ya pampiri le go dira mašoba bogareng ka kota. - Dikonope. - Dikhurumelo tša mabottlelo a maswi le go dira mašoba bogareng. - Baihuti ba ka swaya gape le mekotla ya bona ya ditulo, digwegwe lebotong goba se sengwe le se sengwe.
Bokgoni	16:		
Mabokgoni	<p>Baihuti ba tla ithuta go:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lemoga le go hlatholla paterone Thala paterone ya bona 		
Tselo	<p>Ba tla dira se ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Go latela ditaello tše di kwagalago le go hlama thepo ya mokotla 		

Na o be o tseba?

Baithuti ba tla matlafatšwa ka bokgoni bja go ngwala Dikhoutu le Thuto ya Diroboto ge re ruta, re itlwaetša, le go bjala bokgoni bja go nagana gabotse. Kgonthiša gore o leke go hloa seemo sa go ruta moo go nagana ka boithamelo, kgokagano, tirišano, le go nagana ka khomphutha di šomišwago le go hlohleletšwa go bjala semelo se sebotse go moithuti yo mongwe le yo mongwe.

Bothata:

Tumi o katanela go hwetša lepokisi la gagwe la go bolokela dilo, moo a bolokago mokotla wa gagwe gona. O swanetše go bapetša mokotla wa gagwe le lepokisi leo le nago le mmapa o swanetše go thuša Tumi go hwetša lepokisi la gagwe ka go hlama leswao la mokotla le le kgethelele go le nago le mmapa gore a kgone go hwetša mokotla wa gagwe ga bonolo.

A re thome

- Thoma Mošongwana wo ka go dira gore baithuti ba šomiše dilo ka go bapetša seswantšho go dira dipaterone tšeo ba ka di kgomago le go di bona.
- Bjalo ka Mošongwana wa go itlwaetša, kgopela baithuti go boeletšwa dipaterone ba šomiša hlama ya go bapala ka phapošing.

Paterone ke eng?

Paterone ke tatelano yeo e boeletšwago gape le gape. Ge o bona selo setee, seswantšho goba seswantšho gararo goba go feta, ke paterone.

Mošongwana wa 1

Tlhahlo ya mošongwana: A re direng dipaterone

- Lebelela dipaterone:
 - Kgopela baiithuti go opa diatla gabedi, gatee, gabedi, gatee, gabedi, gatee, gabedi, gatee, gabedi, gatee
 - Naa o ka bona paterone?
 - Naa o ka kwa paterone?
- Kgopela baiithuti go kopiša metsamao ya matsogo a diroboto.
- Kgopela baiithuti go latela mesebe ka go šišinya dihlogo tša bona. Ke go nngwe, godimo, ka go la goja, fase - pheta ka makga a mangwe a mabedi...
 - Naa o ka bona paterone?
- Hwetša **tatelano**.
 - Kgopela baiithuti go lebelela dipaterone ka pukung ya bona.
 - Kopiša paterone wo o lego ka pukung ya goja.
 - Bjale lebelela dibopego.

Dipotšišo tšeo di swanetšego go botšišwa:

- Naa ke mohlala?
- Ke ka lebaka la eng o bolela bjalo?

Mešongwana ya tlaletšo tšeo di swanetšego

- Ka bobedi, kgopela baiithuti go tšama dipaterone tša bona ba šomiša mmele wa bona go dira paterone.
- Ba dumelele nako ye e lekaneng go ba nagane ka paterone.
- Kgopela bobedi bjale go tšha paterone ya bona go phapoši.
- Sehlopha ka moka se tšame mohlala wa bona.

Maano a tseretšego

Baiithuti ba bona go tšame pele:

Baiithuti ba bona go tšame pele go phetha mešongwana gabonolo. Kgopela baiithuti ba go thuša ba bona le ba ba katana le go ba le **tlhahlo**.

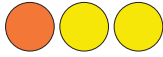
Baiithuti ba bona katanago: Ge o dira mošongwana wa sehlopha goba wa bobedi, kopanya baiithuti le ba ba nago le kwešišo ye kaone ya dikgopolo tšeo di rutwago.

Ba bona go ruta ga dithaka ge ba sa swaregile ka mediro.

Tlaha thapo ye hubedu letsogong la bona la goja gomme o re, **"K e hubedu bakeng sa hubedu. la nngwe. L bakeng sa la goja"**. Ba botše gore thapo e letsogong la bona la goja, gomme ka fao seo se lokile.

Ditharollo

2. a.

2. b.

3. a.

3. b.

Lentšhu le leswa

tatelano – latelanago ya ka fao dilo di latelanago ka gona
paterone – tšhano e ipušeletšago gape le gape

Mošongwana wa 2

Tshlo ya Mošongwana: Thuša Tumi go dira tag ya mokotla wa gagwe

1. Baiithuti ka go fa baiithuti bothata.
2. Tšhela mešongwana le baiithuti ka phapošing ya borutelo.
3. Baiithuti yo mongwe le yo mongwe o swanešše go ba le sekgoba se se lekanego moo a ka sepetšago dipheta tša gagwe gomme a kgone go hlama tag ya gagwe ya mokotla ka boiketlo.
4. Bjalo ka sehlopha, hlaola le go ahlahlala dipaterone o šomiša mebala ye 2 ye e fapanego. Ba ka thoma ka go šomiša dilo le ge e le dife tša kgonthe, maswao goba diswantšho. Ka mohlala, botalalerata—botala, botalalerata—botala, botalalerata—botala.
5. Dihlopha: Beakanya baiithuti ka dihlopha tša 6–8.

Sekotlelo sa dipheta: Bea sekotlelo sa polasetiki seo se nago le dipheta tša mebala ye e hlakantšwego bogareng tafoleng ye nngwe le ye nngwe. Kgetha: Baihuti ba kgetha dipheta tše pedi tša mebala go tšwa sekotlelong.

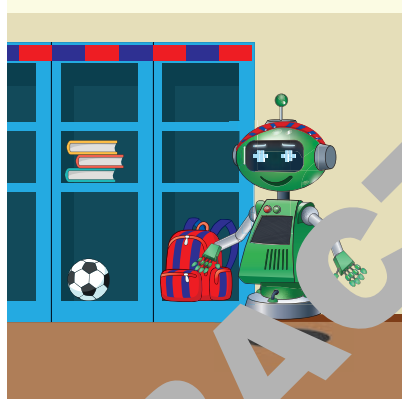
Kabo ya Dipheta:

- Ka lehlakoreng le lengwe, moithuti o tšea dipheta tše 4 tša mmala wo o swanago.
- Ka lehlakoreng le lengwe, moithuti o tšea dipheta tše 4 tša mmala wo o swanago.
- Hlohleletša go swananoši: Hlohleletša baihuti go kgetha dipheta tša mebala wa swananoši. Hlohleletša fapanego go tšwa go mogwera wa bona yo a lego kgauswi le bona.
- Thuša: Thuša baihuti ka tshapedišo ntle le go ba fa dikarabo.
- Dumela baihuti go ba le dipoledišano le yo mongwe le yo mongwe go ba fa dikarabo ka tshapedišong ye.

Dipotšišo tšeo di swanetšego go botšišwa:

- Taelo e be e le efe? O swanetše go dira eng?
- Ke mebala efe yeo o e kgethilego?
- Ke ka lebaka la eng o kgethile mebala yeo ye 2

Mešongwana wa tšealetšo tše di šišintšwego

- Thuša baihuti ba kgomaretša dišupo tša bona mokotleng wa bona wa sekolo.
- Ka tšealetšo baihuti go lemoga ditag tša bagwera ba bona le go tšea dikarolo tša dišanong.
- Baihuti ba swanetše go kgona go hlaola mekgwa ya baihuti ba 2 ka go hlaboša.
- Baihuti ba diriša dibopego (e bile e ka ba dibopego tše di kgaotšwego) gomme ba kopisa le go katološa mokgwa wa tafoleng ya bona ka go latelana ga dibopego ka katanelano e nepagetšego.

Maano a tsenogare

Baihuti bao ba swarago kgopolo ka pela: Kgopela baihuti go dira dipaterone tša bona ka dipheta goba dilo tše dingwe. Di ka šomiša mebala ya go feta ye 2. Ka tsela ye ba ka itllohla ka go hlama dipaterone tše di raraganego kudu.

Baihuti bao ba katanelago go swara kgopolo:

Sepela ka phapošing ya borutelo go bona gore ke baihuti bafe bao ba katana le go hlaola mebala le / goba go bala dipheta. Ka boleta tšea baihuti bao godimo ga mopete le wena gomme o šome mošongwana le bona ka lebelo le le nanyago.

Sehlopha ka moka se tla tšwela pele ka mošongwana wa sehlopha.